

Spisovatelka Alena Mornštajnová: Vím, že se dokážu uživit i jinak

pelhrimovsky.denik.cz, 16. 1.2020

Alena Mornštajnová si už 20 let dává do nového roku jediné předsevzetí, že si nebude stěžovat. Minimálně na to, že by se její knihy neprodávaly, si určitě stěžovat nemůže.

Kliknutím zvětšíte

12 fotografií v galerii ›

Spisovatelka Alena Mornštajnová | Foto: Deník / Martin Divíšek

Jak se vám změnil život poté, co jste zaznamenala svůj první úspěch jako spisovatelka? A představovala jste si to tak, jak to potom opravdu bylo?

Je pravdou, že se mi život trochu změnil. Ale mám dojem, že jsem měla dost idealistickou představu o tom, co dělá spisovatel. Představovala jsem si, že sedí u velkého stolu, dívá se z okna do upravené zahrady, myšlenky mu plynou hlavou a on je jen zapisuje. Ve skutečnosti sedím u malého stolku, oknem se dívám do zaplevelené zahrady a přemýšlím, co dřív, zda vyplít tu zahradu, postarat se o rodinu nebo psát. Navíc psaní mi vůbec neplyne, je to dřina, když napíšu dvě až tři stránky denně, jsem ráda.

První knihu jste psala deset let, další čtyři knihy vyšly během čtyř let. Čím se to tak zrychlilo?

Když jsem začala psát první knihu, zjistila jsem, že vlastně psát neumím. To, co chci napsat, jsem viděla před sebou v obrazech a nejprve jsem se musela naučit převést ty obrazy do slov. Takže na té první knize jsem se naučila psát, už jsem věděla, jak na to, a také jsem získala nějaké spisovatelské sebevědomí, tím pádem druhá kniha už mi šla o dost rychleji. Navíc tou dobou už jsem nechodila do práce, takže jsem na psaní měla víc času.

Pracovala jste jako učitelka angličtiny, přestala jste učit kvůli psaní. Nikdy jste toho nelitovala?

Já jsem hlavně nikdy nepočítala s tím, že budu učit! Dostala jsem se k tomu úplnou náhodou, původně jsem chtěla být překladatelka. Studovala jsem jazyky na dálkovém studiu a v té době byla velká poptávka po učitelích angličtiny, takže mi bylo nabídnuto místo učitelky anglického jazyka. A pro mě samotnou bylo velkým překvapením, když jsem zjistila, že mě to hrozně baví.

Myslíte, že se čtenáři z vašich knih mohou něco naučit?

Nerada bych kohokoliv cokoliv učila. Snažím se vyvarovat nějaké didaktičnosti, protože to sama nemám v knihách ráda. Ale je pravda, že mi hodně lidí říká, že se z mých knih dozvěděli mnoho o historii naší země. Nebylo to prvoplánové, ale v průběhu toho, co jsem psala, jsem zjistila, že tu dobu musím čtenářům trochu přiblížit.

Žijete ve Valašském Meziříčí, jehož historické reálie vás inspirují při psaní. Je pro vás důležité psát o městě, ve kterém jste strávila celý život?

První dvě knihy nejsou zasazené do konkrétního města, naopak jsem chtěla, aby si tam čtenáři dosadili svoje místo nebo místo, které znají. Až třetí kniha – Hana – je zasazena do Valašského Meziříčí, protože vychází ze skutečných událostí. Poslední knihu jsem původně také neměla ukotvenou na určité místo, to vyplynulo až v průběhu psaní.

Zužitovala jste v knihách i příhody, které se staly vám?

Možná ano, ale nebylo to úmyslně. Když píšu, dostanu se do takového rozpoložení, kdy mi začne fungovat fantazie. A ta samozřejmě vychází z toho, co jsme zažili, viděli, koho jsme

potkali. Ve chvílích, kdy potřebuji napsat určitou situaci nebo postavu, se mi tak z hlavy začnou hrnout zážitky a vzpomínky, které pak někdy trochu poupravím, někdy ne, a použiji je.

Jak se vám žije ve Valašském Meziříčí?

Je to příjemné město, ani moc malé, ani moc velké, prostě dobré místo pro život. Jako všechno i ono má své mouchy, město protíná hlavní tah na Slovensko a životní prostředí není ideální, protože je tam chemička. Ale jinak je to velice kulturní město, kdysi se mu dokonce říkalo Valašské Atény, jsou tam velmi dobré školy, má krásné okolí. Jsem tam moc spokojená.

Děj svých knih zasazujete do historických souvislostí, které musíte nastudovat. Která doba nebo událost vás nejmíc dostala?

Nezapomenutelné jsou události druhé světové války a holokaust. Člověk o tom samozřejmě má nějaké povědomí, zná ty věci v obecné rovině. Ale když jsem kvůli knize začala poslouchat výpovědi konkrétních lidí, kteří přežili holokaust, bylo to otřesné.

Vedle psaní stále překládáte z angličtiny knihy červené knihovny. Tvrdíte, že to nemá vliv na vaše psaní. Jak to?

K červené knihovně jsem se také dostala náhodou. Když jsem začala překládat, oslovila jsem několik nakladatelství a ozvalo se to, které vydává právě tuto literaturu. A zjistila jsem, že je to velká výhoda. Všechny tyto knihy jsou řemeslně dobře napsané, ale jsou psané jen jedním stylem, což vás jako spisovatele ovlivnit nemůže.

Jedna moje kolegyně, která je také spisovatelka a také překládá, ale hodnotnou literaturu, říká, že může buď psát, nebo překládat. Protože ve chvíli, kdy překládá, nasává styl toho daného autora a následně musí vyvinout velké úsilí, aby to, co poté sama píše, byla skutečně ona. To se mě stát nemůže a je to velké plus. Proto jsem potom už ani nehledala jiné nakladatelství, chtěla jsem prostě u tohoto žánru zůstat.

V jednom rozhovoru jste řekla, že kdyby se vaše knihy přestaly prodávat, užíváte se i jinak. Dochází vám inspirace? Jsou to zadní vrátka?

Říkám to proto, že díky tomuto přístupu necítím tlak na to, že „musím“. Že musím napsat knihu, že ji musím do určitého data vydat, abych měla z čeho žít. Nejsem na psaní finančně závislá a vím, že se dokážu uživit i jinak.

Trápí vás pochybnosti v psaní, v životě?

V psaní ano. Nikdy si nejsem jistá, jestli to, co píšu, je dobré. Občas když si to po sobě přečtu, tak mám pocit, že je to skvělé, jindy zase, že je to hrozné. V průběhu psaní knihu nikdy nedávám nikomu číst, ani o tom, o čem píšu, s nikým nemluví, takže vlastně nemám zpětnou vazbu. Až když ji dopíšu, dám ji svému prvnímu čtenáři a až tehdy se dozvím, zda do sebe všechno zapadá a jestli to vůbec dává smysl.

A když to ten čtenář přečte, tak to pak upravujete podle jeho připomínek? Nebo už si za tím stojíte?

No, zatím mi můj první čtenář, což je moje mladší dcera, vždycky řekl: „Mami, je to skvělé!“ Potom to dám svému druhému čtenáři – mé švagrové – a ten už na tom občas najde nějaké mouchy, má k tomu nějaké připomínky, ale ještě nikdy to nebylo nic zásadního.

Sledujete, jak se vaše knihy prodávají?

No, většinou se to dovídám z médií, ale nějaký přehled o tom samozřejmě mám.

Kde v zahraničí si mohou přečíst Alenu Mornštajnovou a jak je tam úspěšná?

Zatím je to ve fázi překladu, ale teď na podzim už vyšly v Polsku, Lotyšsku, Slovinsku, chystá se vydání v Bulharsku a Maďarsku a v dalším roce ve Velké Británii nebo Itálii.

Jak byste vlastně jako spisovatelka popsala v knize sama sebe?

To tedy nevím. Nejsem vůči sobě objektivní, takže bych se do toho ani nepouštěla.

Zdědily po vás dcery vlohy ke psaní?

Myslím, že ano, ale ani jedna se psaní nevěnuje. Starší dcera fotí, mladší je právnička, ale obě, když něco píše, je to dobré a vždy to má hlavu a patu, obě jsou také nadšené čtenářky. Takže myslím, že kdyby něco napsat chtěly, že by to určitě zvládly.

Dětskou knížku Strašidýlko Stráša jste psala pro vnučky?

Když jsem ji psala, ještě jsem vnučky neměla. Napsala jsem ji, protože jsem si potřebovala odpočinout po knize Hana, která přece jen byla taková tíživá, a Strašidýlko Stráša byl návrat do bezpečné krajiny dětství, kdy máte pocit, že život je nekonečný.

Prozradíte, o čem bude vaše další kniha?

Neprozdím, a má to praktický důvod – každá kniha se v průběhu psaní vyvíjí a mění, a proto o tom dopředu nerada mluvím.

Jak se vám líbila divadelní hra Národního divadla Brno, která vznikla podle vaší knihy Hana?

Byla jsem upřímně nadšená. V Haně jsou tři časová období a já jsem měla dojem, že je zcela nemožné toto převést na divadelní jeviště. Nic moc jsem od toho nečekala a pak jsem byla velice překvapená, jak je to skvěle udělané. Opravdu nemám co vytknout, je to výborné, od hlavní představitelky po scénu. Viděla jsem to už třikrát.

A jak to vypadá s filmem, který se měl podle stejné knihy točit? Bude?

Zatím je to ve fázi, kdy se na něj shánějí peníze.

Dáváte si na konci roku předsevzetí?

Už asi 20 let si dávám jen jedno jediné – že si nebudu stěžovat. A mám pocit, že se každým rokem mírně zlepšuju.

Co byste si přála do přestupného roku 2020?

Přála bych si, abych já a hlavně lidé kolem mě byli spokojení. Protože já sama být spokojená nemohu, pokud lidé, které mám ráda, také nejsou.

Alena Mornštajnová

Narodila se v roce 1963. Vystudovala angličtinu a češtinu na Filozofické fakultě Ostravské univerzity. Pracovala jako lektorka anglického jazyka a překladatelka, nyní se živí jako spisovatelka. Debutovala v roce 2013 románem Slepá mapa, druhý román Hotýlek vyšel v roce 2015.

Především díky svému románu Hana z roku 2017 se stala jednou z nejoblíbenějších současných českých autorek. Román byl přeložen do několika cizích jazyků. Od června 2019 uvádí Národní divadlo Brno jeho divadelní adaptaci. V roce 2018 vyšla kniha pro děti Strašidýlko Stráša a letos kniha s názvem Tiché roky. S manželem žije ve Valašském Meziříčí, má dvě dospělé dcery a dvě vnučky.

Autor: Filip Lukeš

Spisovatelka Alena Mornštajnová

Zdroj: Deník / Martin Divíšek

Autor: Filip Lukeš

Zdroj: <https://pelhrimovsky.denik.cz/zpravy-z-ceska/alena-mornstajnova-spisovatelka-rozhovor-hana-20200113.html>